

ad virtutem excolendam, ac libero arbitrio nobis relictis non ferit nisi suos Lutheranos, Calvinistas et Jansenistas eorum discipulos, non autem doctrinam catholicam, quæ ex dicendis liberum hominis arbitrium post peccatum agnoscit et profitetur, suosque protestantes contrarium docentes anathemate percellit. Quod ex Deut., lib. 4 Reg. et Ezechiele (1) urget, nihil commune habent cum eo de quo nos agimus, siquidem in Deuteronomio et lib. Regum prohibetur, quominus in politico regimine filii insontes occidantur unâ cum patribus. Ezechiel verò loquitur de iis qui patres suos non imitantur, ut ex dictis patet.

Ad tertiam: Reponimus pariter hæc non impetere nisi novatorum doctrinam, qui docuerunt peccatum originale consistere in vitiositate et concupiscentiâ, concupiscentiam ipsam esse verè et propriè peccatum; inquinari ab ipsâ omnia justorum opera, aliaque absurda, à quibus doctrina catholica penitus abhorret (2). Id ipsum dicitur de iis, quæ idem auctor ibidem fusè prosequitur, ac si doctrina de peccato originali conferret ad virtutis studium deprimendum vel planè extinguendum, foveret superstitionem aliaque ejusmodi, à quibus refellendis supersedemus, utpote quæ omnia proficiscantur ex falso supposito ac à vitiosâ catholice doctrinæ expositione. Sic pariter supersedemus ab aliis incredulorum difficultatibus afferendis quæ omnes eodem vitio laborant, quæque ex datâ explicatione peccati originalis ita evanescent, ut nullum ampliùs locum habeant. Velle propterea his diutius insistere idem esset, ac tempus inutiliter terere et erambem repetere. Satiùs erit in exitu questionis Muratorii sententiam verbaque proferre, quibus propulsat ac penitus obterit Pelagianos, Socinianos cæterosque incredulos hujus temporis, qui catholicam doctrinam incusant, quasi ipsa Deum injustum exhibeat, quòd ob unius culpam genus humanum universum tot tantisque obiciat penis. Quòd si justus, inquit, et laudandus esset Deus, si talem, qualis nunc est, hominum naturam creasset, sique Pheropontus (Clericus), ut arbitror, idem fatetur, imò contendit; quid est, quod ipse ejusque majores Pelagiani, justitiam divinam Catholicorum opinione dicitant lædi, et cogitatione assequi non posse videntur, quomodò Augustini hypothesis, imò thesis, consistere queat cum ejusdem divinæ justitiæ evidentissimâ notione? Iisdem testantibus divinæ bonitati atque justitiæ contrarium non est, naturam nostram ab initio tot subjecisse ærumnis, cum tantâ proclivitate ad malum, tantâque difficultate ad bonum, tametsi nulla culpa

(1) Hæc ipsa jam objecerat Voltaire in suo Dict. philos. art. Ezech. Cf. Lettres de quelques juifs., etc., t. 2, lett. 4, § 6.

(2) Sic enim ad mentem concilii Tridentini declarat doctrinæ catholice sensum catechismus Rom., p. 2, c. 2, § 32: *Concupiscentia, quæ ex peccato est, nihil aliud est, nisi animi appetitio, naturâ suâ rationi repugnans, qui tamen motus, si voluntatis consensum aut negligentiam conjunctam non habet, à verâ peccati naturâ longè abest.* Errores verò suorum Lutheranos concilium Trid. sess. 5 anathemate confixit.

præcesserit. Ergo multò minùs divinæ justitiæ pugnat tot in nos mala congerere unius peccati præcedentis intuitu. Justus ergo et bonus et laudandus in utraq; hypothesi Deus. Hæc sola intercedit diversitas: quidquid Pelagiani adferre possunt pro tuendâ justitiâ ac bonitate divinâ in hypothesi suâ, illud ad eandem tuendam in hypothesi Catholicorum inservit. Quidquid verò Catholicis pro suâ habent, non æquè à Pelagianis pro suâ opinione usurpari potest; faciliùs enim Catholicis justitiam ac bonitatem Dei sartam nobis tectamque exhibent, tot humanæ naturæ miseris non à primævâ institutione ac voluntate Dei boni, sed à primorum parentum culpâ derivatis, quam si talem, qualis nunc est, naturam ab initio creatam affirmant. Et hoc sinceri sagacesque viri non intelligere nequeunt (1).

De iis quæ spectant ad ejusdem originalis peccati remedium tum apud Hebræos tum apud ethnicos, in tract. de Baptismo disseremus.

CAPUT V.

DE PECCATI ORIGINALIS EFFECTIBUS.

Primi emendatoris sacrorum (heresiarchæ) ex eo quòd sunt amplexi principio, justitiam originalem, quæ ex dictis complectebatur, tum gratiam sanctificantem, tum dona gratuita, quibus Deus primum hominem cummulavit, esse eidem homini debitam ac partem essentialem ipsius humanæ naturæ, deduxerunt hominem lapsum per justitiæ originalis amissionem turpiter adeò corruptum esse, ut amiserit prorsùs libertatem suam naturalem, factus sit in spiritualibus veluti truncus, lapis, salis statua, ipsam amiserit ad agendum atque ad sese determinandum potentiam (2); intulerunt insuper concupiscentiam verum esse peccatum, quæ, cum inficiat omnes hominis actiones, has totidem fieri peccata, philosophorum virtutes totidem vitia esse (3). Hæc ipsa ex eodem principio college-

(1) Op. cit. lib. 5, c. 1.

(2) Dixi potentiam, licet enim nonnulli recentiores Protestantes negent majores suos inficiatos esse ejusmodi potentiam in homine lapso, satis tamen superque ex libris eorum symbolicis constat ipsos eam absolutè negasse. Etenim ut alia omittam Apolog. 2, § 2, p. 54, legitur: *Hic locus testatur nos non solum actus, sed et potentiam seu dona efficiendi timorem et fiduciam erga Deum adimere propagatis secundum naturam.* Ceterum hominem lapsum veluti truncum, etc., habuisse patet ex Form. Concil. Epit. art. 1, p. 572 seqq. Declar. art. 1, p. 544, ubi dicitur: *In spiritualibus et divinis rebus, quæ ad animæ salutem spectant, homo est instar statuæ salis, imò est simili truncus et lapidi, ac statuæ vitæ carenti, quæ neque oculorum, oris aut illorum sensuum cordisve usum habet;* et p. 661: *Et hæc ratione rectè etiam dici potest hominem non esse lapidem aut truncum. Lapis enim, aut truncus, non relinquitur; sed neque intelligit aut sentit, quid secum agatur, sicut homo Deo suâ voluntate reluctatur;* et p. 725: *Velut ille Adam quasi asinus indomitus et concumax... quasi fuste, plagis, etc.* De libertate post peccatum hæc habet, Apol. Conf. Aug. 1, 50: *Libere arbitrio in rebus spiritualibus omninò destituta, etc.* nempe, humana voluntas.

(3) Quod attinet ad concupiscentiam Protestantes eam habuisse ut verum peccatum evincunt clara ipso-

rum Baur ac Jansenius, ut ex dictis ac dicendis patebit. Posteriores sacrorum emendatores, seu qui sub finem seculi elapsi et hæc ætate nostrâ suos emendatores emendarunt, vel in dies magis emendant ex eâ, quæ protestantismi propria est, naturâ, in oppositos errores dilapsi sunt ac dilabuntur, quò magis rationalismus progreditur et evoluitur. Isti igitur autumant I. Adamum paradisiacum (sic enim vocant hominem justitiâ originali præditum) nunquam fuisse individuum historicum ac reale, sed merum ideale, quatenus per ipsum prototypus spiritualis intutionis exhibetur, ad quem homo realis et historicus saltem propius pertinere posset, ac tandem magis magisque pertingeret illum in se exprimendo (1). II. In doctrinâ Lutheri asserentis justitiam originalem constituisse partem essentialem naturæ humanæ, agnoscunt sublimiorem humanæ ejusdem naturæ ac dignitatis formam; juxta quam justitia, sive sanctitas in hominis naturâ reperitur, et ei non ab extrinseco provenit, ut Catholicis, juxta ipsos, perperam docent. III. Hinc si justitia originalis homini concreta est et naturalis, etiam justitia restauratrix ac redimens eundem characterem habet necessesse est. Quare redemptor ipse non est apparitio absolutè supernaturalis, sed juxta aptissimam formulam Schleiermacher, Christus est perfectio creatio humanæ naturæ (2). IV. Peccatum proinde originale,

rum testimonia; sic Melancthon, Loc. theol. de Peccato orig., p. 360 seqq.; Chemnitius, Loc. theol. 1, 517; Quenstedt, Theol. did. pol. 2, 133 seqq.; Gerhard., Loc. theol. 4, 517 seqq.; Bretschneider *Entwickl. der dogmat. Begr.* 3, seu *Evolut. dogm. concept.* § 94. Sed præstat id evincere ex ipsorum libris symbolicis; itaque Conf. Gall. art. 11: *Credimus, inquit, hoc vitium (concupiscentiam) esse verè peccatum, quod omnes et singulos homines, ne parvulis quidem exceptis adhuc in utero matrum delitescuntibus, æternæ mortis reos coram Deo peragat.* Idem docet Catechism. heidelb. quæst. 5 seqq. et Conf. belgica art. 14 seqq., præsertim Conf. Augustana, art. 2, p. q. Quod spectat ad virtutes gentiliū de sententiâ Melancthonis vadem habemus ipsum Wegscheider qui 113, n. (f) inquit: *Ipse Melancthon virtutes gentiliū vera vitia et arboris maledictæ fructus nominare haud dubitavit. Loc. theol. ed. prin. an. 1521, fol. 16, ad b. Verumtamen quod Melancthon Soceratis, Zenonis, Catonis aliorumque virtutes philosophicas, ut ait, pro vitis habet et virtutum umbris ex amore laudis ortis parum memor fuisse videtur eorum, quæ leguntur apud Ciceronem, etc.* Ex his scimus, unde dogmata sua hausserint Janseniste.

(1) Ita Baur, actualis prof. theol. protestantiæ in univers. Tubingæ, in opere quod opposuit libro cl. Doct. Mohler, cui tit. *Symbolica*, seu *Expositio dogmaticarum antithesium Catholicorum et Protestantium*, Moguntiae 1852, qui non ita pridem et ipse erat professor theol. catholice in eadem Tubingæ universitate; verum cum opposuisset adversus criticam *Neue Untersuchungen*, etc., seu *Novæ disquisitiones circa dogmata opposita inter Catholicos et Protest.*, sive *Defensio meæ symbolice adversus critic. profess. Baur, etc.*, Moguntiae 1854, ex illo commendatissimo tolerantie domicilio migrare, saltem indirectè, coactus fuit, nunc verò professor est theol. in univers. Monachii in Bavaria. Conf. cit. opus *Novæ disquisitiones*, p. 72 et p. 122.

(2) Conf. lib., p. 135.

seu hominis lapsus spectari tantum potest velut naturæ lapsus in deterius, quæ à Deo pura atque honesta ab origine condita est, ac ita se habet ejusmodi lapsus et malum, quod inde profluit ad naturam, sicut positivum stat ad negativum. Distinguere enim debemus, aiunt, partem positivam et negativam naturæ humanæ. Quidquid spectat in homine ad partem positivam, est ipsa natura à Deo condita; quidquid autem negativum est in positivo, considerari debet velut negatio ac terminus activitatis creatricis Dei relatè ad hominem, seu velut defectus ulterioris perfectionis in humanâ naturâ. Ac propterea, quod idem est, in istorum doctrinâ peccatum originale non consistit nisi in malo metaphysico, seu in creaturæ humanæ limitatione; eo enim ipso quòd homo finitus est, peccator est (1). V. Quare totum humanum ens concipi debet velut vitalis quedam per internam legem dynamica coordinata evolutio, per quam opposita secum invicem principia in primo jam semine inclusa magis semper magisque resolvuntur ac manifestantur sub diversis simis formis, juxta relativam præponderantiam unius vel alterius ad invicem, aut extollitur per seriem graduum mirificè inter se coordinatorum ad summam vitæ potentiam (2).

Ex hæc utriusque principii sibi oppositi colligatione, ac relativâ dynamica prævalentiâ sive rationis super sensibilitatem, sive sensibilitatis super rationem, inferunt induci necessitatem, à quâ homo nunquam non impellitur. Si prævalet sensibilitas, non habetur nisi homo naturalis, qualis nempe in suis primordiis conditus est et deinceps lapsus; si prævalet ratio, tunc habetur homo renatus sive supernaturalis, qui naturali suâ virtute magis evoluitur et uno vel pluribus gradibus super hominem naturalem extollitur, prout magis minùsve excitat in se vitam religiosam humanitatis, quam in se Christus in summo gradu expressit ac exhibuit. Sanè nunc homo institutionis, ac politioris humanitatis ac scientiarum ope ad ejusmodi perfectionem accessit, et statum supernaturalem, ad quem à Christo excitatus est, in dies magis magisque progreditur (3). Sic isti rationaliste, qui dum universam, ut ita dicam, terminologiam religiosam retinent justitiæ originalis, peccati originalis, redemptionis, status supernaturalis, gratiæ, libertatis, etc., totam religionem funditùs labefactant ac evertunt (4), et tamen audent vocare Pelagianam li-

(1) Ib., p. 139.

(2) Ex his patet systema Baur sub diversis vocibus convenire cum systemate Janseniano de duplici delectatione necessariò ac relativè victrice. Conf. p. 125.

(3) Ib., p. 151 seqq. Hic meritò observat cl. Mohler: *Sic igitur juxta Baur est Orpheus ad Christum, uti se habet cantatrix diaboliaris seu platearis ad dominam Catalani, aut uti Opiz ad Goethe,* ita ut totum discrimen quod intercedit inter hominem quemcumque et Christum, pendeat ex diversis sapientiæ ac probitatis gradibus, et fieri fortassè poterit (quod in istorum hypothesi factum iri desperandum non est), ut aliquis eundem Christum adæquet aut etiam præcellat. Talis est Christi idea, quam novi isti emendatores sacrorum nobis exhibent!

(4) Ex quibus liquet planè rationalistas convenire cum Sansimonianis, novis templariis, qui ut vidimus in

bertatem illam indifferentiam, quam in homine lapsio Catholici tuentur (1).

Verum incredulis istiusmodi dimissis, quum Janseniste planè conveniant cum antiquo Protestantium systemate circa iustitiam originalem homini debitam, circa originalis noxæ naturam et inductam inde totalem ac essentialem hominis lapsio corruptionem, eadem ac priores Protestantes mutatis vocibus colligunt coniectaria tum circa concupiscentiam, quam et ipsi peccatum propriè tale vocant, tum circa infidelium virtutes, quas pariter dicunt fuisse ac esse totidem vitia aliæque ejusmodi, tum præcipuè circa libertatis amissionem ejusque in homine lapsio naturam. Quod attinet ad reliqua doctrinæ capita, id suo loco expendemus: hic discutiendam suscipimus eorum doctrinam circa hominis lapsio libertatem. Duplex porrò est circa hanc doctrinam præcipuus Jansenistarum error; alter versatur circa naturam istius libertatis, quæ non requirit nisi immunitatem à coactione, non autem à necessitate, ut homo in statu nature lapsæ possit mereri vel demereri, alter circa existentiam libertatis indifferentiæ, quam penitus per originale peccatum sublatam fuisse autumant. Adversus quos errores sit.

PROPOSITIO PRIMA. — Ad merendum vel demerendum in statu nature lapsæ non sufficit libertas à coactione, sed illa præterea requiritur, quæ dicitur à necessitate.

Hæc propositio de fide est. Etenim contradictoria propositio 5 Jansenii, quæ his verbis concipitur: « Ad merendum vel demerendum in statu nature lapsæ tract. de Deo nomina retinent Dei, Trinitatis, Salvatoris seu Redemptoris, Messie, etc., eodem tempore quo omnem Dei, Trinitatis, etc., notionem atque existentiam rejiciunt ac evertunt. Nec mirum, siquidem fratres omnes sunt ex eadem familia, qui, mutato nomine atque habitu, impietatem profitentur. Rationaliste velamine biblicæ obducti, ceteri extra omnem ambagem aut pallio philosophico obvoluti.

(1) Sic loquitur Baur apud Mohler p. 81: « Cum libero arbitrio, quatenusque demum ejusdem notionem nobis effingamus, connectitur pelagianismus in tota sua extensione. Quid aliud enim liberi arbitrii nomine designatur (quin velimus ei subijcere notionem prorsus arbitrariam), nisi facultas se determinandi pari modo ad unum vel ad alterum, ideoque tam ad bonum quam ad malum? Est igitur sine sensu atque contradictorium affirmare, quod præter liberum arbitrium deique quædam præponderans tendentia sensibilis, quæ semper inflectat solum ad alterutram partem, perinde ac libra, cujus ambæ lancee nisi æquales sint, atque ita dispositæ, ut æquilibrium post nutantem aliquem motum restituantur, nihil est, quod fini suo suoque conceptui respondeat; multo minus potest justa idea cum libero arbitrio componi, nisi sumatur velut totalis indifferentia passiva ac velut æquilibrium. Quævis inflexio erga alterutram partem destruere non debet possibilitatem præcipitandi singulis momentis in oppositam partem, quia libertas utpote electionis facultas non admittit gradualement differentiam, nullam vacillationem inter plus et minus. Hæc solummodo punctum questionis sistit, an adsit necne. Qui eam in sensu totali non habet, prorsus non habet. » Ast vehementer errat hic auctor tum circa Germanam libertatis, tum circa veram Pelagianismi doctrinam, ut partim edictis, partim ex dicendis planius fiet.

« non requiritur libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione, » tanquam hæretica proscripserat fuit ab Innocentio X (1). Jansenio præverat Baius, cujus propositio 59: « Quod voluntariè sit, etiamsi necessariò fiat, liberè tamen sit, » pariter damnata est à Gregorio XIII, aliisque romanis pontificibus (2).

Ne verborum ambagibus implicemur, juverit paucis perstringere ad majorem dicendorum perspicuitatem, quæ à theologis ac philosophis probatis traduntur circa libertatis naturam.

I. Libertas, prout hic eam accipimus, defini potest facultas eligendi. Hæc definitio universalis est, et competit omni enti libero, Deo, angelis, homini. Complectitur præterea tum libertatem, quæ dicitur exercitii; tum eam quæ dicitur executionis. Excludit denique omnem necessitatem tum intrinsecam tum extrinsecam, veramque libertatis naturam exprimit variasque ejus species. Sanè Deus hujusmodi facultate utitur in omnibus suis operationibus, quæ ad extra dicuntur: liberè enim eligit inter duos vel plures terminos contradictorios, inter duos vel plures diversos potest eligere vel non eligere. In quo verò ejus libertas à libertate tum angelorum tum hominum differat, mox dicemus. Complectitur eadem definitio, ut diximus, tum libertatem exercitii, tum executionis. Voco porrò libertatem exercitii imperium ipsum immediatum voluntatis, seu actum ipsum intimum volendi; libertatem verò executionis, actus dico imperatos à voluntate et externos, ejusmodi essent, surgere, ambulare, etc. Prior libertas habet pro objecto actus internos voluntatis, posterior actus etiam, ut diximus, exteriores. Jam verò libertatis notio propriè dicta non cadit in illam, quam diximus executionis, sed in illam, quam vocavimus exercitii, et hæc est, quæ dicitur facultas eligendi, quæque à Latinis optimè dicitur optio, à Græcis *επιλογή* sive electio (3). Porrò eligere, si sermo sit de actibus interioribus voluntatis, idem valet ac velle inter duas aut plures res unam, quam in adjunctis in quibus quispiam vult, possit nolle; aut nolle unam aut plures res, quas in iis adjunctis seu circumstantiis in quibus reperitur, possit velle, aut contra. Libertati executionis opponitur violentia seu coactio, ut cum quis impeditur vel cogitur ad aliquid faciendum, vel omitendum contra suam voluntatem seu voluntatis imperium. Libertati exercitii opponitur necessitas, quæ seculum trahit impossibilitatem oppositi, ita ut quis ita determinetur, ut non possit non velle quod vult, aut non possit nolle quod non vult. Fieri autem potest ut aliquis fruatur libertate executionis, non autem li-

(1) In bulla Cum occasione.

(2) Mala Jansenii fides hinc eruitur, qui cum optimè nosset tum istum tum ceteros errores Baii, quos ipse revocavit in suo Augustino jamdiu fuisse à Romanis pontificibus, seu à sancta Sede proscriptos, attamen moriens in extremis tabulis protestatus est se ac librum suum Sedi apostolicæ humillimè ita subijcere, ut quidquid ipsa decreverit, ratum habere voluerit. Sed Conf. op. Projet de Bourg-Fontaine ubi omnia hæc impietatis mysteria in apertam lucem proferruntur.

(3) Hinc illud: Optio hæc tua est; ut ant barum vis conditionem, accipe.

bertate exercitii, et contra, ut fruatur libertate exercitii, quin possit libertate executionis (4). Electio duos saltem requirit terminos comparationis: alioquin non daretur facultas eligendi aut optio, si non possit quis nisi unum determinatè prosequi aut aversari. Hinc nemo dixerit liberum hominem in prosequendo felicitatem in genere, aut beatos in amando Deum, quia in his non dantur termini comparationis, in quos cadet electio. Termini autem comparationis multiplices sunt. Tales esse possunt duo vel plura contradictoria, e. g., amare vel ab amando abstinere: tunc exurgit ea libertatis species, quæ dicitur contradictionis; interdum termini comparationis possunt esse duo non solum contradictoria, sed etiam contraria, ut amare et odisse; in hoc casu ea libertatis species habetur, quæ dicitur contrarietatis; demum ejusmodi termini possunt esse res inter se solum diverse, e. g., scribere vel legere, ex his profuit libertatis species illa, quæ specificatio-nis aut disparitatis nomen habet.

In Deo et in beatis non invenitur libertas contrarietatis, quæ possit eligi inter bonum et malum. In hominibus verò unà cum ceteris libertatis speciebus et hæc reperitur, quæ oritur ab finitâ humanâ naturâ, tum ex parte intellectûs, tum ex parte voluntatis.

Libertatis enim radix, et observat S. Thomas (2), est voluntas sicut subjectum, sed sicut causa est ratio, ex hoc enim voluntas liberè potest ad diversa fieri, quia ratio potest habere diversas acceptiones boni. Animadvertit præterea ib. S. doctor, actus voluntatis et rationis supra se invicem fieri posse, seu mutuam dari actionem voluntatis in rationem et vicissim rationis in voluntatem; quatenus voluntas potest applicare rationem ad consideranda motiva electionis inter diversos terminos, seu ad deliberandum, et ratio movere potest voluntatem ad eligendum. Hæc autem deliberatio rursùm in creaturas tantùm cadit, ut pote finitas et limitatas,

(1) Qui inclusus, e. g., aut vincetus est, etsi maxime velit, non potest vel foras exire aut loco moveri, in quo detinetur. In interiori proinde animi motu liber est, ast impeditur ejusdem libere voluntatis executio extrinsecus; ita etiam si superior aliqua intelligentia ita posset in interiora organa agere, ut intimos animorum motus impediret, ac proinde impediretur brachium aut manus, ne se attollerent, non daretur libertas executionis. Vis itaque seu violentia opponitur libertati executionis. At non potest opponi libertati exercitii: in hoc enim haberetur terminorum pugna; cogere enim actualiter nolle quod volo, aut velle quod nolo, in quo habetur manifesta contradictio: hinc neque Deus ipse potest violentiam inferre voluntati, ut docet S. Th. 1-2, q. 6, art. 4, ad 1.: Deus qui est potentior quam voluntas humana, potest voluntatem humanam movere... Sed si hoc esset per violentiam, jam non esset cum actu voluntatis: nec ipsa voluntas moveretur, sed aliquid contra voluntatem. Contra verò simplex necessitas non opponitur libertati executionis, sive physica sit sive moralis. Si detur quispiam, qui toto vite suæ tempore faciat quod vult, et detur eodem tempore, quod in omni casu particulari ipse non posset aliter operari, si vellet. Iste semper necessariò cogere perferre suas particulares volitiones, neque unquam liber esset, etsi suam semper voluntatem exequeretur.

(2) 1-2, q. 17, art. 4, ad 2.

non autem in Deum, qui nunquam deliberat, utpote qui omnia uno actu videt.

Ex dictis jam colligitur 1º non esse permiscendam libertatem executionis, quæ etiam libertas consequens nuncupatur, cum libertate exercitii, quæ etiam dicitur antecedens, et à quâ prior illa pendet. 2º Non esse confundendam voluntatem cum libertate, quia actus potest esse maxime voluntarius, quin sit liber. 3º Nullam dari libertatem, ubi non datur locus electioni, nec ullam dari electionem, ubi duo saltem non habeantur termini comparationis, in quorum alterutrum cadere possit electio, ac dici nequeat: optio hæc tua est; utram harum velis conditionem, eam sumas. 4º Naturam libertatis, de quâ loquimur, propriè consistere in antecedenti immunitate à quacumque internâ necessitate, sive physica sive moralis, aut alio quocumque nomine vocetur, quâ tollatur indifferentia ad electionem inter duos aut plures terminos, sive oppositos, sive diversos, etsi præterea de homine in præsentis statu sermo sit, inter terminos sibi contrarios. Hinc est quod libertatis inafforentiæ et arbitrii etiam nuncupetur, per quam homo verè dicitur, et est dominus suarum actionum.

II. Ad intelligentiam veterum auctorum, quorum auctoritate pessimè Jansenistæ abutuntur, animadvertisse pariter juverit 1º vetores passim voluntarium et spontaneum pro libero usurpare (1); 2º vocabula voluntatis et libertatis vicissim sumere (2); 3º sæpè confundere necessitatem cum coactione, vi atque violentiâ, 4º interdum etiam libertatem naturalem cum libertate morali; idem dicas de servitute (3). Quæ si, ut par est, ob oculos habeantur, omnia disjicientur, quæ ad propriam communiendam sententiam seu hæresim adversarii proferunt, ut ex dicendis patebit.

His itaque delibatis facile sic jam assertam propositionem adstruimus et vindicamus: etiam in statu nature lapsæ ad merendum vel demerendum, non sufficit libertas à coactione, sed præterea requiritur libertas à necessitate, si hæc necessitas etiam in hoc statu omnis meriti ac demeriti rationem prorsus tollit ac destruit. Atqui.

Minor autem constat I. ex iis omnibus Scripturæ locis, in quibus actiones humane meritorie aut demeritorie illi tantùm electioni adscribuntur aut imputantur, per quæ homo dominus dicitur, et est suarum actionum. Talia sunt Deut. 30, 19: Testes invoco hodie caelum et terram, quod proposuerim vobis vitam et mortem, benedictionem et maledictionem. Elege ergo vitam, ut et tu vivas et semen tuum. 1 Cor. 7, 37, de virginibus sic loquitur Apostolus: Qui statuit in corde suo firmus non habens necessitatem, potestatem autem habens sue voluntatis, et hoc iudicavit in corde suo, servare virginem suam, bene facit, et alicubi passim. Talia præterea sunt illa omnia, quæ continent præcepta, exhortationes, consilia. Sic Exodi 20, 3, seqq.: Non habebis deos alienos... non assumes nomen Dei tui frustra, etc. Talia de-

(1) Ita S. Augustinus non semel dicit liberè Deum vivere, quamvis maxime necessarium sit eum vivere. Conf. Petav. lib. 5 de Opif., c. 6 et c. 7.

(2) Conf. Petav., ib. c. 7.

(3) Ibidem.

mum sunt ea testimonia, in quibus Deus aliquid hominibus promittit sub ea conditione, si voluerint; Matth. 19, 18: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Si vis perfectus esse, etc.* Quae omnia aliaque ejusdem generis multa plenam electionem seu optionem ad merendum vel demerendum etiam in praesenti rerum ordine aperte vel declarant vel supponunt (1). Constat II. eadem minor, ex testimoniis Patrum, qui humanae libertatis naturam in praesenti statu in hoc positam affirmant, quod homo immunis per eam sit a quavis intima necessitate; haec testimonia copiosissime, ut solet, collegit Petavius (2). Nos unum aut alterum tantum promemus. S. Hieronymus: *Liberi, inquit, arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur. Alioquin ubi necessitas, nec corona est (3).* Quam Hieronymi sententiam cum protulisset S. Augustinus, eam maxime probat his verbis: *Quis non agnoscat? quis non toto corde suscipiat? quis aliter conditam humanam neget esse naturam (4)?* Qui praeterea in libro de duabus Animabus contra Manichaeos inter caetera haec habet: *Quamobrem illae animae, quidquid faciunt, si naturam, non voluntate faciunt; id est, si libero et ad faciendum et ad non faciendum motu animi carent... peccatum earum tenere non possumus (5).* Quid est autem liber ad faciendum vel ad non faciendum animi motus, nisi vis electiva, nisi optio? Adeo verum certum hoc erat S. Augustino, ut ibid. contrarium asserere, peccare nempe posse quempiam absque ejusmodi electione seu libero animi motu, iniquitatis, insaniam et magni deliramenti damnet (6). Caetera testimonia recolantur apud cit. auctores.

Cum vero adversarii abutantur auctoritate S. Thomae, nos non piget locupletissimum ac insignem hanc de re S. doctoris locum exscribere; quum enim quaesivisset *utrum homo habeat liberam electionem actuum, aut ex necessitate eligat?* respondet: *Dicendum quod quidam posuerunt, quod voluntas hominis ex necessitate movetur ad aliquid eligendum; nec tamen ponebant, quod voluntas cogeretur (quae est ipsissima Jansenii sententia)... Haec autem opinio est haeretica: tollit enim rationem meriti et demeriti in humanis actibus. Non enim videtur esse meritorium vel demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit. Est etiam annumeranda inter extraneas philosophiae opiniones, quia non solum adversatur fidei, sed subvertit omnia principia philosophiae moralis. Si enim non sit liberum aliquid in nobis, sed ex necessitate movemur*

(1) Conf. Tournely de Deo. Appendix de arbitrii Libertate, secunda concl. prima prob. ex Scripturis.
(2) Toto lib. 3 de Opif.; et ad S. Augustinum quod attinet lib. 4, necnon in opusc. Elenchus Theriacae Vincentii Lenis, quod quidem fictum est nomen; nam verus auctor est Fromondus.
(3) Lib. 2 cont. Jovin., n. 5, ed. Vall.
(4) Lib. de Nat. et Grat., c. 63, n. 78.
(5) Cap. 12, n. 17.
(6) Ib. Sic enim loquitur: *Dicere peccare sine voluntate (libertate), magnum deliramentum est; et peccati reum tenere quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, summa iniquitatis est et insaniam.*

ad volendum, tollitur deliberatio, exhortatio, praecipitum et punitio, laus atque vituperium, circa quae moralis philosophia consistit (1). Ergo ex S. doctore 1° libera non est voluntas, quae ex necessitate movetur, etsi nulla interveniat coactio; 2° sententia quae id adstruit haeretica est, utpote fidei contraria; 3° germanae merum philosophiae adversatur, cum praecedat omnes radices et principia moralitatis, consiliisque, adhortationibus, praecipis, punitio, laudi ac vituperio aditum intercludat.

Constat III, ex ipsa ratione: 1° Etenim semel constituto principio de voluntate ineluctabili atque antecedente necessitate ad aliquid abrepta, tota moralitatis ratio destruitur: ideò enim *morales* actiones nostrae dicuntur, tum quod morum regulis congruant aut adversentur, tum praecipue quod earum imperio ac disciplinae subjiciantur, seu ab iis dirigantur: *Incipit genus morum*, inquit S. Thomas, *ubi primum dominium voluntatis invenitur (2).* Atqui id, ad quod interna ducimur necessitate, a morum regulis dirigi nequit. Ergo. 2° Ex eodem S. doctore prima totius meriti radix in eo posita est, ut aliquid ex iis tribuendo, quae in dominatu habemus, quoddam nobis jus comparemus, ut quidpiam de alienis accipiamus: *Per actum proprium, inquit, quis mereri non potest, nisi sit dominus sui actus. Sic enim suum actum quasi pretium pro praemio dare potest (3).* Atqui actuum, quos non vis electiva eliciat, sed necessitas quamvis placita a nobis extorqueat, proprie domini non sumus. Ergo frustra eos quasi pretium pro praemio offeremus. 3° Ea insita est omnibus libertatis notio, ut dominium quis habeat in proprios actus, quod ex deliberatione oritur: *Dicendum, inquit rursùm Angelicus, quod ex hoc contingit, quod homo est dominus sui actus, quod habet deliberationem de suis actibus. Ex hoc enim quod ratio deliberans se habet ad opposita, voluntas in utrumque potest (4).* Atqui in voluntate ineluctabili necessitate ad alterutrum compulsa nullum locum habere potest deliberatio, nec proinde dominium atque libertas. Addatur in adversariorum hypothesi, non magis reum esse, qui innocentem gladio peteret et occideret, ac sit lapis, qui è tectis decidendo transeuntem perimeret. Quid jam esset de legibus ac de societate universa, ubi invalesceret absurda ejusmodi doctrina? Concludendum igitur est ad merendum vel demerendum, etc., prout demonstrandum assumpsimus (5).

(1) Quaest. 6 de Malo opp. S. doctoris, edit. Rom. 1570, tom. 8, quod de caeteris citationibus S. doctoris semper intelligendum est, una enim excepta Summa, hac editione notor.
(2) In 2 distinct. 24, q. 5, a. 2.
(3) Quaest. 29 de Veritate art. 6.
(4) 1-2, q. 6, a. 2, ad 2.
(5) Consulatur de hac gravissimam quaestione praeter Petavius in tribus postremis libris de Opif. ac in Elencho adv. Vinc. Lenis, et lib. 9, de Incarn. De Champs S. J. in egregio opere de *haeresi Janseniana*, Maffei in historia theologiae, et in caeteris scriptis quae opposuit P. Migliavaeca, qui in lib. inscripto *L'insaniato posto nel vaglio* doctrinam catholicam impugnaverat. Tournely in append. saepius laudat.

Difficultates.

I. Obj. S. Augustinus passim docet omnem actum voluntarium liberum esse eo ipso quod à voluntate profluat. Nam lib. de Spir. et Litt. c. 51: *Hoc, inquit, quisque in potestate habere dicitur, quod si vult facit; si non vult, non facit; et lib. 5 de Civ. Dei, c. 10: Necessesse est ut quod volumus libero velimus arbitrio, et alibi passim (1).* Huic doctrinae subscribit S. Prosper in lib. contra Collatorem c. 18, ubi ideò nos liberos adstruit esse sub gratia, quia *volentes oramus, volentes loquimur, volentes operamur, etc.* Subscribit S. Jo. Damascenus, lib. 3 de Fide, c. 14, dum ait: *Arbitrii libertas nihil aliud est quam voluntas; subscribunt denique S. Fulgentius, S. Bernardus, S. Anselmus, alique. Ergo.*

Resp. Dist. ant.: Docet S. Augustinus cum reliquis patribus omnem actum voluntarium eo ipso liberum esse, quod profluat à voluntate, quatenus est formaliter voluntas, id est, prout sumitur pro electiva facultate, conc.; quatenus natura est, seu prout agit ex natura, nego. Duplici enim sensu *voluntatis* vox usurpari consuevit, tum nempe ad facultatem naturalem animi nostri significandam, quae per modum naturae ad unum determinatam ac necessitate impellente movetur, tum ad liberam ipsam ejusdem voluntatis electionem, quae praecedente deliberatione ab eadem voluntate veluti proprio motu fit. Hanc distinctionem jamdiu S. Thomas viderat: *Voluntas, inquit, in quantum voluntas, cum sit libera, ad utrumlibet se habet. Potest enim agere vel non agere, sic vel sic facere, velle et non velle (en voluntatem proprie talem seu formaliter sumptam).* Si respectu alicujus, pergit ipse, hoc voluntati non conveniat, hoc accidit voluntati, non in quantum voluntas est, sed ex inclinatione naturali, quam habet ad aliquid sicut ad ultimam finem, quem non potest non velle (2) (en voluntatem, prout natura est, seu agentem per modum naturae). Eadem habet S. Augustinus (3). Duplicem hunc sensum data opera adversarii confundunt, ut S. Augustino ac reliquis patribus tribuant sensum ipsorum menti plane adversantem.

II. Inst.: Atqui juxta citatos patres voluntas ita distinguitur à natura, ut semper libera sit ad discrimen naturae, quae in aliquid fertur, utpote ad unum determinatam. Etenim S. Augustinus lib. de duabus Anima-

(1) Omnia S. doctoris testimonia, quae huc referri possent, collegit et expendit Petav. op. cit. necnon Tourn. l. c. sect. obj.

(2) Quaest. 2 de Potentiâ, art. 5, in corp.
(3) S. enim doctor, lib. de duab. Anim. c. 12: *Quamobrem, inquit, illae animae, si naturam, non voluntate faciunt, id est, si libero et ad faciendum et ad non faciendum animi motu carent; quibus verbis aperte distinguit voluntatem proprie dictam, seu formaliter, ut loquuntur, voluntatem, à naturali facultate, seu prout natura est. Rursùm verò disputans cum Felice Manichaeo, lib. 2, c. 7: Non necessitatem, inquit, natura facit, sed voluntas culpam; et c. 4: Cum (Dominus) dicit; aut hoc facite, aut illud facite, potestatem (id est, voluntatem) indicat, non naturam. Ex his deprehendimus, unde S. Thomas hauserit suam distinctionem.*

bus c. 12: *Illae animae, scribit, quidquid faciunt, si natura, non voluntate faciunt, etc., et lib. 3 de lib. Arb., c. 1: Motus (animae) non est utique naturalis, sed voluntarius; sic pariter S. Bernardus, imò et S. Thomas, qui voluntas, inquit, dividitur contra naturam, sicut una causa contra aliam: QUEDAM enim fiunt naturaliter, QUEDAM voluntariè (1).* Ergo. — Resp.: Dist. maj.: Voluntas distinguitur à natura juxta cit. Patres prout est formaliter voluntas ex dictis, conc.; voluntas ut natura est, seu agit per modum naturae ad unum determinatam, nego. Idem enim recurrit loquendi abusus. Huic autem difficultati, quam sibi S. Thomas proposuerat, ita respondet: *Dicendum quod voluntas dividitur contra naturam, sicut una causa contra aliam: quaedam enim fiunt naturaliter, et quaedam fiunt voluntariè. Est autem alius modus causandi proprius voluntati, quae est domina sui actus, praeter modum qui convenit naturae, quae est determinata ad unum: sed quia voluntas in aliqua natura fundatur, necesse est, quod modus proprius naturae quantum ad aliquid participetur à voluntate (2).* Sin verò adversarii contendant voluntatem à natura distingui, ut rem à re, ut vult Scotus, qui pariter objicitur, tunc reponimus id dari posse, si natura accipiatur praecise ut natura est tantum. Voluntas enim non est natura tantum, sed natura simul et voluntas, cum in aliquibus agat ut natura tendens in unum, in aliis ut voluntas, seu ut facultas libera ad opposita, praecunte iudicio rationis.

III. Inst.: Ergo quidquid praecunte ratione aliquis vult et amplectitur, liberum dicendum est. Atqui multa sunt, quae praecunte ratione necessariò volumus, cujusmodi in nobis est beatitudo in genere; in beatis amor beatificus; in Deo ipso processio Spiritus S., optimè igitur cohaeret libertas cum necessitate. — Resp.: Dist. seq. seu maj.: Quidquid praecunte ratione volumus, liberum dicendum est, si ita obiectum proponatur, ut subsit rationis iudicio et locus detur deliberationi, ita ut voluntas possit dici domina sui actus, conc.; si ita proponatur ut necessariò prosequendum aut fugiendum nego. Atque ita exponi debent nonnulla patrum testimonia, qui ideò inferunt hominem liberum esse, quia ratione praeditus est. Hoc enim verum est, si ad hunc sensum referatur, quod nempe ratio sit radix et fundamentum libertatis, seu si referatur ad libertatem suppositi vel potentiae: at falsum est si referatur ad libertatem actus, quando obiectum non proponitur ut indifferenter prosequendum vel fugiendum, ut patet in exemplis adductis (3).

III. Inst.: Atqui etiam in his, in quibus obiectum ab intellectu proponitur ut necessariò prosequendum vel fugiendum, juxta S. Augustinum consistit vera et propria dicta libertas. Quum enim lib. de Nat. et Grat.

(1) 1 p., q. 10, a. 1, ad 1.
(2) Ib. Unde colligitur mala adversariorum fides, dum non verentur deponere pro sua sententiâ argumenta ex S. Th., qui eos tanto ante jam tempore omnino protriverat.
(3) Recolantur quae praenotavimus initio propositio-
lis.